

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

ABONAMENTUL:

<u>PENTRU AUSTRO-UNGARIA:</u>	{	Pe un an cor. 12.—	<u>PENTRU STRĂINĂTATE:</u>	{	Pe un an cor. 20.—
		Pe $\frac{1}{2}$ an cor. 6.—			Pe $\frac{1}{2}$ an cor. 10.—
		Pe $\frac{1}{4}$ an cor. 3.—			Pe $\frac{1}{4}$ an cor. 5.—
		Pe 1 lună cor. 1.20			Pe 1 lună cor. 2.—

Redacția și Administrația în Orăștie—Szászváros.

A apărut

„Misterul Poetului”

de Antonio Fogazzaro,

cel mai splendid roman al marelui scriitor italian cu renume mondial, în care se zugrăvește într'un mod fermecător *iubirea* platonice și curată a două suflete, pe cari însaș Dumnezeu le predestinează, ca să fie unul al celuilalt.

„MISTERUL POETULUI” între literatura de bâlcu, cu subiecte banale, imorale, ce începe a se creia și la noi, apare ca o splendidă carte cu pagini de-o frumuseță neîntrecută, pe care o poate citi, ba chiar e bine s-o citească, fiecare domnișoară și fiecare tinăr cu sufletul curat și dornic de-o iubire senină și imaculată.

„MISTERUL POETULUI” până acum a fost tradus aproape în toate limbile europene și a avut pretutindeni un succes uriaș. Zeci și zeci de mii de exemplare s-au desfăcut din cartea aceasta prețioasă și plină de farmec.

La noi a tradus-o domnul D. TOMESCU, redactorul „Luminji literare”, într'o limbă plină de poezie și neaoșă românească.

„Misterul Poetului” a apărut în editura „LIBRĂRIEI NAȚIONALE” S. BORNEMISA din Orăștie și se poate comanda pentru suma de cor. 2.— franco.

A apărut

„Volintirii”

de Ion Dragoslav,

un splendid volum de peste 200 pagini, cuprinzând povestirile alese, pline de farmec ale unuia dintre cei mai de seamă povestitori ai noștri de azi. Domnul *Ion Dragoslav*, pe care și publicul ardelean îl cunoaște îndeajuns, mănuește cu o dibăcie neîntrecută condeiul și îi reușește să prindă în vorbe maestre amintirile sale așa de plastic, așa de distractiv, cum dela nemuritorul Ion Creangă n-a succes nici unui scriitor român.

Sub condeiul dânsului oamenii din lumea dela țară, învie, trăesc, apar aievea înaintea noastră, cu toată vieța lor rustică, nefalsificată, pe care am trăit-o și noi odată, demult, când adormiam ascultând poveștile bunicii cu firea blândă.

În scrisul acesta nu aflu mari conflicte sufletești, ci asculți par'că un cântec fermecător, pe care nu l-ai auzit de ani de zile, care te mângăie ca o mână scumpă și-ți stoarce din ochi lacrimile pe cari le-ai vărsat în copilărie așa de fără rost.

„Volintirii” a apărut în editura „LIBRĂRIEI NAȚIONALE” S. BORNEMISA din Orăștie și se poate comanda pentru suma de cor. 1'90 franco.

COSINZEANA

REVISTA LITERARA ILLUSTRATA... REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORĂȘTIE, 8 Iunie n. 1915.

Nr. 23.

PANAIT CERNA

— AMINTIRI PERSONALE ȘI BIOGRAFIE —

de HORIA PETRA-PETRESCU

„Simțirea-și gura morții
pe fruntea mea ferbinte!..“

(Logodnă)

...În odae liniște. Două făclii de ceară răspândesc la căpătâiul unui pat lumina lor de prisos, până când soarele de primăvară se uită pe fereastră și le întreabă mirat: la ce lumina asta plăpândă, câtă vreme cutreer eu firmamentul vostru?... Flori, roze multe la căpătâiul, la pieptul, la picioarele unuia care doarme. O hârtie de pergament, mare, gigantică, cu litere de-o schioapă, latinești, tipărite de curând, de câteva zile — pe masa de scris: „*Summis auspiciis regis augustissimi potentissimi Friderici Augusti... Panaitus Cerna, tradita dissertatione... et examine superato philosophiae doctor et bonarum artium magister creatus atque hac tabula publice declaratus est*“, spune hârtia, adevărind titlul de doctor în filozofie tânărului „Panaitus Cerna“.

...Și Panait Cerna, care a muncit ani de zile, conștientios ca o albină, ca să ajungă în stăpânirea acestei hârtii, ca să o aibă când se va întoarce în țara sa și să o arate celor cari l'au trimis cu încredere în străinătate, Panait Cerna doarme — nu somnul nostru obișnuit, ci somnul de veci... Atât de tânăr și atât de îndrăgît din partea morții!

„Simțirea-și gura morții pe fruntea mea ferbinte!“ a izbucnit odată poetul în poezia-mărgăritar: „*Logodnă*“, când și-a văzut iubita dusă în fața altarului, de altul, și — acum, iată, dorința i s'a împlinit — gura morții l'a sărutat...

Toată truda, toate visurile sale pentru viitor, toate nopțile sacrificate întru ajungerea unui singur, suprem scop — s'au prefăcut în nimic. Cât de brutală, cât de revoltătoare a fost soarta lui! Stai în fața trupului neînsuflețit, dacă nu altfel, cu gândul, scrâșnești dureros din dinți: „nu, neamul nostru n'are noroc!“ și durerea îți este și mai mare când acela, care s'a dus și-a fost prietin, prietin adevărat...

L'am văzut pentru întâia dată în București, după apariția volumului „*Poezii*“ (1910). Am avut o decepție — sinceritatea îmi impune să o declar fără înconjur. În urma poeziilor cetite îmi închipuiam să dau de o față inspirată de poet, de o frunte larg boltită. de o înfățișare, care avea să oglindească cât se poate de bine meditațiile lui Panait Cerna, poetul. Nimic din

toate acestea — dimpotrivă, ca domnișoara, care a plecat să se întâlnească cu Balzac, idealul ei visat și care a dat de un măcelar mastodont în locul scriitorului subțirel, așteptat de fantazia ei sburdalnică — tocmai așa am fost atins și eu neplăcut întâlnind pe Cerna. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, căci Cerna cel visat de mine eră altul, iar Cerna cel din carne și oase avea statura mică, umblă cu pas mărunțel, aruncă priviri nervoase, își purtă părul rebel, mic, vorbea, la început, cu graiul lipsit de cadența armonioasă, dorită de mine.

Un prietin, care a stabilit drept axiomă experiența sa: „Să te ferească Dumnezeu să vezi aievea pe scriitorii tăi favoriți! — Vei îndură decepții amare!“, ar fi avut, în parte, dreptate și aici — dar numai în parte.

Omul acesta mărunțel, de care nu-ți venea să crezi că este Cerna, eră altul îndată ce aveai prilej să vorbești mai multe cu dânsul. La început eră îmbumbat la vorbă, încât răspunsurile sale dodonice nu te prea învitau să urmezi o conversație înfiripată pe jumătate — dacă câștigai însă prietinia lui, eră schimbat cu desăvârșire. La primele întâlniri înaintă greu conversația, dar cu cât ne întâlneam mai des, cu atât găseam mai multe și mai multe puncte de mănecare pentru discuții.

În București, unde lucram la teza mea de doctorat, nu ne-am întâlnit de multe ori, cu atât mai des însă ne-am văzut în Lipsca, din toamna anului 1910 începând. Aveam acelaș profesor de estetică și pedagogie, pe profesorul Volkelt, și Cerna plănuia tocmai să înainteze la dânsul teza sa de doctorat. Par'că-l văd și acum pe Cerna îmbrăcat în haină neagră, de vizită — lucru foarte neplăcut poetului! — cum se duce și vine dela Volkelt, profesorul drept, comunicativ și iubit al studențimei din Lipsca. Când eră neliniștit își frământă poetul mâinile și se plimbă în coridoarele universității, unde așteptam sosirea profesorilor, la lecții. De câte ori nu mi-a descris, pe îndelete, întreg planul conceput pentru teza sa grea și interesantă: „*Die philosophische Gedankendichtung*“, (Poezia filozofică de idei), trecându-mi în revistă pe poezii-cugetători mai remarcabili, după dânsul, vrednici de a fi tractați în teză!

Farmecul conversației cu Cerna zăcea tocmai în analiza aceasta amănunțită, care și-o aducea înaintea ochilor. Motivă *pro* sau *contra* cu adâncă sa pătrundere, înarmat cu serioase cunoștințe de logică și de estetică. Dacă trupul său n'ar fi fost atât de puțin resistant, dacă sănătatea nu i-ar fi fost sdruccinată — ce mai profesor minunat de estetică ar fi avut universitatea din București!

PANAIT CERNA,

tânărul poet român de mare talent, răposat în Lipsca.

Om cu o mare dosă de simț de responsabilitate – lucru atât de rar la literații noștri de astăzi! – păstră și în aprecierile sale literare o oareșicare rezervă, conștii fiind cât de greu este să-ți dai verdictul asupra unui scriitor, care trăiește încă și evoluiază pe zi ce merge. Punctul acesta de vedere însă nu-l reține să aibă un adevărat *dispreț* față de reclama de bălcu a poezilor *minores gentium*, cari voiau să-și stabilească renumele, dând cu coatele încoace și în colo. De aici neparticiparea lui în ceata gâlcevitorilor literari, de aici ținuta lui – bruscă pentru mulți – față de ademenirile de a colabora la reviste minuscule, de aici ținuta lui olimpică, în fața criticilor săi, buni sau răi, cărora nu le da prea mare importanță.

* * *

Biografia lui se poate spune în câteva cuvinte. S'a născut în Dobrogea, într'un sat, lângă râul Cerna, acum 31 de ani. Numele lui adevărat a fost *Panait Stanciov*. Tata i-a murit înainte de a se fi născut dânsul, mama, săracă, de-abia avea din ce să trăiască. Studiile secundare și le-a făcut la liceul „Nic. Bălcescu” din Brăila, apoi a cercetat universitatea din București. Pretutindeni elev bun, între cei dintâi. Dând ore de meditație, manifestându-se cu lucrări serioase la societățile de lectură și la seminarii, a atras atenția profesorilor săi. În București a studiat filologia modernă și filozofia. Dl Titu Maiorescu l'a luat sub scutul său, când s'a convins despre realele calități ale elevului său. După terminarea cursurilor universitare din București primește o bursă pentru străinătate, la insistența dlor Maiorescu și Mehedinți. Astfel studiază în Heidelberg,

în Berlin și în Lipsca, la profesorii Windelband, Erich Schmidt, Riehl, Foerster, Volkelt, anglistică, istoria filozofiei, estetică, istoria literaturilor europene, etc. După o muncă încordată, conștientioasă și-a luat doctoratul cu distincție în 25 Februarie a. c., cu teza amintită mai nainte.

În privința publicării poeziilor sale a fost zgârcit. Cu 18 ani a tipărit în „*Revista modernă*” poate prima sa poezie publicată: „*Tristeța Leonorei*”. În „*Sămănătorul*” dlui Iorga au apărut poeziile, cari au atras atenția publicului asupra poetului, așa d. ex. poeziile „*Cătră pace*” și „*În peșteră*”. Dl Mihail Dragomirescu este cel dintâi, care scrie studii mai detaliate asupra poetului, relevând calitățile acestuia (în „*Convorbiri critice*”, 1907). Polemici literare se nasc în urma apariției volumului, din editura Minerva (București 1910), – să ne aducem aminte de „*cazul Porn*”, când Porn atacă întreagă literatura tinerilor scriitori români de astăzi, trăgând o paralelă, în care ridică în slavă poeziile lui Cerna. Organul literar, în care și-a publicat Cerna poeziile în timpul din urmă, a fost „*Convorbiri literare*”. N'a publicat mult nici aici, fiindcă cisela cu mare conștientiozitate, urmând sfatul poetului latin: să ții în saltarul mesii cât mai mult cele scrise pe hârtie. În privința aceasta seamănă cu marele său prietin Caragiale, care refăcea și el, șlefuiă, de zeci de ori, până când primea fraza forma visată de dânsul.

Dar nu numai felul de a scrie al acestor doi scriitori seamănă – ci îi legă deolaltă și o alianță de prietinie personală, care s'a potențat cât timp a stat Cerna în Berlin și în Lipsca. Am avut fericirea să fiu des în societatea celor doi dispăruți și am putut constata deseori grija părintească, prietenească, care o nutriă scriitorul mai bătrân „*nenea Iancu*”, față de scriitorul mai tânăr, Cerna. Într'o scrisoare îmi scrie Caragiale, râzând părintește: „Spune-i lui Cerna să nu gândească decât în versuri, că ochii albaștri ai saxonelor sunt mai puțin primejdioși decât cei negri ai brăilencelor noastre, îl salut și doresc o vorbă bună dela el. Valete, pueri!”

Dorințele „de vorbă bună” se înteteau de câte ori Cerna nu scria din Lipsca și grija lui „*nenea Iancu*” era nespus de duioasă.

Ceea ce îl deosebește pe Cerna de mulți din scriitorii noștri de astăzi și îl aduce în apropierea lui Caragiale, este *adevărata cultură literară*, care și-a însușit-o în urma unei stăruinți de fer. Mulți din poezii noștri tineri cred că este de ajuns să te fi „născut poet”, să ai o călimară și un petec de hârtie, ca produsul inspirației tale să fie, nici mai mult, nici mai puțin, „genial”. Frământările semenilor tăi, a meselor cât și a intelectualilor, români și streini – n'au să te atingă de loc, zic dânsii. Ai să cânti, trăind în orizontul tău strâmt, nelăsând să treacă în sfera gândurilor și simțimentelor tale nimic din ceea ce au gândit și au simțit generațiile anterioare și generația contimporană. Astfel poezia lor – de cele mai multe ori – este o poezie lipsită de fecunditate, o poezie ușoară ca pleava, fără de *greutatea de gândire*, care îți impune respect și te face să admiri. Tocmai această greutate de gândire o aflăm la Cerna și de aceea versul lui este un fruct copt, care își așteaptă secerătorul, ca să aibă acesta de ce să se bucare.

Mai mult vă veți convinge despre cele susținute, doamnelor și domnilor, cetind poeziile lui Cerna, în volum – dacă voiu aminti aici câteva titluri, n'are să ne facă procedeu acesta serviciul dorit. O singură poezie o să-mi iau voie să cetesc din poeziile filozofice, ca să se știe orientă acei, cari n'au auzit încă ceva

despre Cerna, asupra direcției apucate de poet. E vorba de poezia „Cătră pace”, în care evoacă „pacea” cu toată ardoarea sufletului său și o întreabă când va veni să domnească pe pământ. După ce amintește războaiele purtate de neamul nostru pentru libertate și după ce preaslăvește mila, mângâierea, urmează:

„O zee, fruntea noastră, plecată de furtună,
Cu florile durerii destinul o 'ncunună;
Și totuș, noi ne-am duce, tăcând, robia grea,
De n'ar fi cruzi să rădă, când plângem; de-ar avea,
O vorbă, o privire ce ne-ar pricepe chinul,
Atunci în noi revolta nu și-ar înfige spinul,
Și 'n ceasul de pe urmă al vieții, i-am iertă...
Cu 'n semn, c'o mângâiere, ne-ar îmblânzi amarul,
Căci nici eterna viață ce ne-o șoptește-altarul,
Nici sorii ce descopăr un colț din univers,
Nimic nu prețuește cât un fior de milă —
Cât clipa sfântă 'n care o mână de argilă
A mângâiat o rană și-o lacrimă a șters...”

O zee! Dacă sceptru-ți va fi să 'ncremenească
În formele de astăzi viața pământească,
Rămâi mai bine 'n lumea visării ne 'mplinite!
Ce bine-aduci tu, oare, mulțimii oropsite,
Cruțând-o de popoare asupra-i ridicate,
Când îi rămân acasă călăi în chip de frate...
Vii prea de vreme. Omul e încă slab și rău
Nedemn de raiul tău... —

E de sine înțeles, ca sufletul de intelectual al lui Cerna să pretindă *lectură*, ca poetul afară de inspirația lăuntrică, proprie, să dorească semințe streine, cari germinează, cari dau roadă bogată în sufletul său primitiv. Ori care poet mare, începând cu Dante până la Goethe, cu toții au primit îndemnuri din afară, dela oameni, dela faptele lor, dela cărțile cetite, îndemnuri, cari — prelucrate fiind individual — au dat naștere la opere de artă proprie, cu pecetia individualității lor pe frunte.

Tot astfel este și la Cerna. La început este evidentă influința lui Eminescu, în poeziile sale. Școala lui Eminescu, care a stricat multora, a ajutat lui Cerna, căci acesta s'a știut emancipa curând de tutela streină. După cum nu se putea despărți de poeziile lui Eminescu, nici chiar în străinătate, tot așa de mult ținea Cerna și la alți scriitori de seamă. Pentru Shelley avea un cult deosebit. L'am găsit de multe ori cuprins de admirare față de acest poet englez și față de opera

dramatică „Beatrice Cenci” avea laudele cele mai mari. Tot asemenea Byron putea să-l ridice în sferile cele mai înalte — și e prea firesc — căci Byron este un scriitor filozof și pasionat prin eselență — cele două caracteristici ale poetului nostru. —

Lângă autorii înșirați până acum mai trebuie să număr și pe Tolstoi. Eram în Lipsca când a murit poetul rus și n'am să uit niciodată marele efect dureros, care l'a avut moartea lui asupra lui Cerna. Timp de două-trei ceasuri n'am putut să povestim nimic împreună, fiindcă o singură exclamație întreurea tăcerea dintre noi: A murit Tolstoi! Timp de peste 2 săptămâni l'a urmărit, aș putea zice, ideea pe Cerna, să scrie o *odă* memoriei lui Tolstoi, odă, în care să-și toarne simțemintele față de marele etician dela Isnaia Poliana. Poezia aceasta — magistrală — a apărut în „Convorbiri literare”.

S'a spus cândva, chiar și în raportul înaintat „Academiei române”, când au fost premiate poeziile lui P. Cerna, că poezia lui se apropie, ca „factură simplă și nesiluită”, de poezia marelui italian, mare și ca patriot și ca poet, Giacomo Leopardi. Cine cetește poeziile lui Leopardi, (puține și ele, ca ale lui Cerna) află asemănări nu numai în „factura simplă și nesiluită”, ci și în privința *atmosferei*, care planează în poeziile lor lirice și patriotice.

Chiar numai faptul, că suntem în stare să *incercăm* o paralelă între Leopardi și Cerna, ne adeverește cât de mare talent a trebuit să aibă Cerna ca să putem îndrăzni să numim aceste două nume lângă olaltă, fără ca să zimbim.

O analiză mai amănunțită nu vreau să aduc de astădată, paralela aceasta însă cred că va putea fi trasă și de publicul nostru, între poezia *patriotică* a lui Leopardi și a lui Cerna, în urma lecturii poeziilor celor doi poeți. Rog pe cetitorul român să cetească din Cerna sonetul: „Spre Bucovina” care se termină astfel:

„Suceava 'n zări s'a luminat deodată...
Învăluți în slava ei curată
Ei merg cântând, cu frunțile senine.

Tăceți adânc! Pășiți ca 'n sfinte-altare!
Să nu-l treziți din visuri seculare,
Să-și vadă sfântul cuib pe mâni streine...”

Apoi cele trei sonete clasice: „Zile de durere”, în cari deplânge poetul răscoala țărănească din 1907 și se întreabă, văzând armata română întorcându-se din răscoală:

„Cum? N'o primesc cântări de sărbătoare?
De ce stăm toți cu fruntea grea, cernită?
Nu-și mai cușose oștirea strălucită?
Nu-i nimeni să-i arunce 'n drum o floare?”

O, țară! Astfel îți primeai vultanii,
Când se 'ntorceau pe vuetul furtunii
Biruitori? O, mamă! Unde-s anii,

Când âcvila îți aducea în ghiare
Fășii de raze smulse semilunii
Ori lauri din cununile maghiare?”

S'ar găsi ușor și alte pasagii, cari pot fi puse alături cu pasagiile din Leopardi, ca subiecte, tractate congenial, ca frumsețe de gândire, ca claritate, ca patriotism ridicat pe pedestalul adevăratei arte — întocmai cum am putea compara „Logodna” lui Cerna cu poeziile de dragoste ale nefericitului poet italian, când

Teologii români din Ungvar, amenințați să fie eliminați din teologie pentru apărarea limbii noastre. În 12 Aprilie teologii au fost reclamați de episcopiile din Orade și Lugoj și au părăsit seminarul din Ungvar. — Cei 13 teologi cari au dat așa frumoasă dovadă a sentimentului lor național, sunt, începând cu rândul din sus din stânga spre dreapta: George Medoia, Iuliu Miclea, Stefan Mărcușiu, Aurel Mănila, Valeriu Burcușiu, Iuliu Mărcușiu, Septimiu Câmpian, George Bone, Iuliu V. Sabo, Ioan Buhnariu, Vasile Popan, Petru Ioan și Demetriu Popa.

deplânge pe Nerina sa. Poetului român n'are de ce să-i fie rușine, căci *nu a imitat* slugarnic, ci – cunoscând pe Leopardi, – a transplantat ceva din poetul italian în inima sa, dându-i suflu propriu.

* * *

S'ar părea, doamnelor și domnilor, imposibil, la prima privire, să mai poți adăoga ceva *nou* la nota erotică, în ziua de astăzi. Atâția poeți talentați, mari, genii, au dat expresie acestei singure cugetări: *Te iubesc, iubita mea*, îmbrăcând ideea aceasta în zeci și zeci de culori nuanțate minunat, încât – gândindu-te la operele lor, te întrebi: să mai poate redă *original* simțământul acesta? nu s'a exhaustat gama tonalităților?

Și care este răspunsul la aceste întrebări? Mai mult decât ori care teorie vorbește opera însăși. Ascultați un fragment din poezia: *Noapte*, în care aleasa inimei lui îi șoptește: să ne întâlnim *mâne!* Un suflet prozaic ce comentat ar fi putut face acestui: *mâne!*? Poetul Cerna însă freamătă de dorința nebună de a-și revedea iubita:

„Când fu să plec ea îmi șopti: Pe mâne!
Dar mâna mea 'n a ei mult timp rămâne...
Nici un cuvânt n'a rupt tăcerea sfântă —
Doar de departe a răspuns șoptirii
Prelungul fluer al priveghitorii —
Pe mâne! lată șoapta fericirii
Ce mână clipele și mișcă sorii...
Pe mâne! Ori și ce ungher al firii
Îmi pare că repetă-aceste șoapte.
Destramă-te mai repede, o, noapte,
În drumul vecinicii!
De ce n'am aripile vijeliei
Să mă innalț la pubărea de stele
Și să le sting, pe rând,
Sub falfăirea aripilor mele —
Să vie sfântul „mâne“ mai curând!...”

Cât de mult era cuprins de cea mai mare și mai sfântă frenezie a artei și afară de poezie, am putut-o pricepe odată foarte bine. Era concertul dsoarei Cella Delavrancea, în Lipsca (8 Noemvrie 1910) și Cerna își îndreptase ochii săi mari cu „sălbateca lor tinerețe“ (cum spune un critic al lui) spre arătarea nespuse de gingașe, de eterică, a pianistei române. *Schumann, Chopin, Claude, Delbussy, Beethoven* renășteau sub puterea evocatoare a dsoarei Delavrancea și fiecare accent al baladelor, mazurcelor, etudelor și sonatelor simțeam prea bine, eu, care mă aflam în apropierea poetului, cum îl cutreieră prin toți nervii, cum îl frământă, cum îl sbuciumă, cum găsește întrânsul un teren ideal de rezonanță. În clipele acelea avea obiceiul să te prindă de braț, să-și înlește în extaz mâna în brațul tău – întrebându-te par'că: simțești și tu ceva din durerile acestea sfinte ale creațiilor măiestre?

Și alte dați, de multe ori, simțeam, cutreierând muzeele sau asistând la concerte, cât de bine și de adânc pricepe Cerna manifestațiile artistice. Îi plăcea o arie populară cehă, care i-o fredonam câteodată în plimbările noastre. Aria este simplă, sfântă în simplitatea ei, dar nespuse de dureroasă – par'că ar fi biografia unui neam întreg schinguit, a unui neam, care lihnește după libertate și după lumină. Când dorea să se dea pradă gândurilor, mă ruga: fredonează-mi aria cehă și Rosenthalul german din Lipsca vede atunci pe doi tineri români cum se plimbă prin parc cu gândurile duse departe, căci durerea neamului ceh o împrumutam neamului nostru, care nici el n'are să se laude cu o viață meritată, în urma suferințelor îndurate...

Odată, după o atmosferă de acestea plumburie, ne-am întors la cafeneaua „Münchener Hof“ de lângă

muzeele Grassi, locul nostru de întâlnire, după amiezile. Plană ceva în aer, încât instinctiv prevesteam că unul din noi va mărturisi ceva mai de seamă și nu m'am înșelat: Cerna și-a atintit ochii lui cumiți asupra mea și mi-a spus:

„Multe am suferit în viață! *Mizeria* și-a împlântat ghiarele în tinerețele mele și m'a făcut să plătesc înzecit, cu vлага sufletului meu, traiul care-l purtam ca un condamnat. Nu-ți poți închipui câtă poftă de muncă a zăcut în trupul ăsta al meu! Eram mult mai musculos, mai bine legat, mai plin de viață! Să nu fi pățimit atâta, *alt om* aș fi astăzi! Tata mort, fără să-l fi văzut vreodată, mama – biata! – săracă, eu avizat să dau lecții și să învăț în odăi reci, neprietinoase. Până să ajung la limanul verde, să capăt bursa, să pot să mă arăt și eu la lume – am fost nevoit să trăiesc o viață de salahor, mai rău decât de salahor! Multă vreme am locuit într'o casă de mahală, ocolită de oameni, fiindcă se dusesse svonul că ar umbla strigoii prin odăile ei. Îți poți închipui trai în toiu iernii, fără de foc, cu uși cari abea de se închid, cu ferestri lipite cu hârtie. De fer să fi fost, și ți-ar fi intrat frigul până 'n măduvă. O, ce mai nopți și ce mai zile năcăjite! – Însfârșit i-a fost milă unui om de mine – era bogat și bun de inimă și mi-a dat mână de ajutor, Dumnezeu să-i răsplătească...”

Dar – să nu mai vorbim de asta... Poate că a fost bine și așa. Altfel cine știe ce direcție ar fi luat și talentul meu. În tot răul este și un bine. Cunoști cântecul alpistului Wilhelm Meister? O, cât de grozav de adevărat o spune el:

„Wer nie sein Brot mit Thränen ass,
Wer nie die kummervollen Nächte
Auf seinem Bette weinend sass
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!...”

(„Cine nu și-a mâncat niciodată pâinea între lacrimi, cine n'a veghiat nicidecum plângând nopțile pline de durere, în așternutul său, acela nu vă cunoaște, puteri cereștil...“)

* * *

Și-acum este vorba să primească un monument Cerna, poetul, care a flămânzit, el, căruia i-ar fi prins atât de bine un codru de pâine în anii tinereței sale!

Trupul lui neînsuflețit, după ce a fost frământat de boala, care nu iartă – de ftizie – zace astăzi în cimitirul cel nou dela periferia orașului Lipsca, în apropierea monumentului gigantic, ridicat în amintirea cădereii lui Napoleon în 1813, – lângă „Völkerschlacht denkmal – lângă monumentul luptei popoarelor. De aici înainte își vor aduce românii aminte și de unul de al lor, care a căzut în Lipsca, nu pe câmpul de luptă al încrucișerilor de spadă, ci pe câmpul de luptă al spiritului, învins de o soartă ingrătă și brutală.

Se adună bani, ca trupul acesta scump nouă, să poată fi adus în România, să doarmă în pământul patriei. Dacă apelez și eu, de aici, de pe catedră, rugându-vă pe dumneavoastră să contribuiți la fapta aceasta bună, românească, cred că nu depășesc sfera mea de competență.

Gândindu-ne la mănutorii de condei, cari și-au zmulș din inimă ce-au avut a spune neamului, ne ridicăm în fața conștiinței noastre, căci un neam, care vrea să trăiască *trebuie* să știe prețului pe fiii săi mari.

Și-acum permiteți-mi să termin aceste puține amintiri, pe cari le-aș putea spori încă, dar nu în favorul întregului sării de astăzi, – să termin atrăgându-vă atenția că soarta a voit ca Cerna să-și ia pseudonumele acesta, ca chiar numele să povestească ceva din caracteristica individualității poetului. E un joc bizar acesta

— un joc straniu: Cerna! Poetul și-a cernut bine gândurile, până le-a așternut pe hârtie. Și alta: Cerna! Ne-a lăsat cu inima cernită.

Numele său a fost un omen al sfârșitului său trist... trist pentru el și trist pentru noi ..

Madrigal

*Tu zici că florile grădinii
Albastre, roșii, argintii,
Se 'nșiră 'n dreptele lor linii
Asemeni unei poezii.*

*Un luger termină cu-o floare
Și-un vers cu floarea unei rime,
Un strat e-o strofă purtătoare
De-ascuns parfum și frăgezime.*

*Iar eu adaog: trandafirul,
Ce chiamă ochii-ți răzători,
Înflăcărat sfârșește șirul
Acestei poezii de flori.*

*Ca din jeric poartă stema
Și mlădios e la făptură
Ca versul ultim din poema
În care tu mi-ai dat o gură.*

NICHIFOR CRAINIC

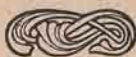

La gară...

*Tu vei stă acuma blând, —
Vei privi tăcut cum piere
Trenu 'n noapte șuierând...*

*Doamne, Doamne, ce n'aș dà,
Să mă uiți, să nu mai suferi,
Să te pot și eu uita?!*

† ELENA DINULESCU

FANTEZII DE IARNĂ

de ORESTE

I.

La țară, pe timp de iarnă.

Dela fereastră, îmi odihneam privirea pe întinderea albă până sub poala dealurilor ce se desprindeau, triste, din depărtările fumurii.

În văzduhul de-o limpezime aspră se ridicau, ici și colo, copaci singurateci cu crăcile răsucite și negre.

Gândurile mi se învăluiau ca într'o ceață friguroasă și se stingeau, vagi, ca niște apariții de-o clipă.

Târziu, simții fiorul nelămurit al înserării.

Umbră crescî. Dealurile pieriră ca după o cortină. Copacii — ca niște siluete abia zărite... Și, undeva pe-aproape, poate deasupra casei, un croncănit de corbil

Cu mijloace simple, un decor misterios ce dă aripi negre gândului și adoarme simțirea într'un giulgiu de presimțiri chinuitoare. Proporțiile se măresc și se șterg. Un tremur se repercutează în inimă cu intensitatea unui strigăt de alarmă. O amăgire a vederii te încremenește deodată și gestul de mirare sau de spaimă rămâne mult timp după ce închipuirea a dispărut... La cea mai mică atingere, strunele cele mai tainice ale simțirii tresar cu ecouri nenumărate.

Cine, în ceața și în singurătatea serilor târzii de iarnă, nu a simțit tresărind în el, șoptind, izbucnind și țipând imperiul fantastic al feluritelor închipuiri și păreri?

Numai târziu, când te trezești singur în liniștea și întunerecul nopții, cu pumnii încleștați, cu privirile neclintite în gol, îți dai seama că aripa duhului unei alte lumi a trecut, ca un fâlfăit grăbit, pe deasupra capului tău, — că ai stat o clipă în pragul umed dintre vieață și moarte.

Și atunci, cu un gol enorm în suflet, lași brațele obosite în jos... Cine știe? — poate în urmărirea unei deșarte iluzii, poate în amintirea unei întrupări stinse!

Astfel și eu, cu dor sau cu regret în suflet, m'am deslipit de lângă fereastră și, cu o mișcare obișnuită, trăsei un scaun la gura sobei, să-mi torc acolo firul de aur al visării.

Cum stam așa, cu fața luminată și încălzită de flacări, un uriaș fluture nevăzut, cu aripi ca de catifea, se coborî, plutind, pe mine.

Nu-l vedeam, dar îl simțiam pe creștetul capului ca un rubin înflăcărat.

Eră primul sol misterios din nestrăbătuta împărăție a visului.

Și-a scuturat odată aripile și uriașa lui ființă se sfărâmă și se risipi, ca și cum cineva ar fi scuturat de-asupra-mi o ghirlandă cu flori de purpură. Nenumărați fluturi de aur, mici și scânteietori, mi se lăsară pe umeri, pe obraji, pe mâni...

Doi din ei îmi închiseră, cu mângăieri subtile, pleoapele.

Am stat așa, cu ochii închiși. Se făcea că o mână subțire se întrupase din gol și, caldă, mi se lăsase pe ochi. Toată ființa mea tremură fericită, ca la cea dintâiu mângăiere de dragoste. O suflare dulce își jucă flacăra viorie pe zăpada imaculată a simțurilor mele virgine. Brațele mi s'au întins cu un dor nemărginit și au prins, ca într'un inel, trupul mlădios. Mâna iubită s'a retras de pe pleoapele mele...

Și chipul dumnezeesc al unei fecioare lumină încăperea — trupul ei de balsam parfumă aerul.

Mi se lăsase pe piept.

Mă privia, zimbînd.

În mâna subțire și albă ținea o floare învoaltă, cu petalele scaldate în văpăi.

Vederea generală a orașului Cattaro, pe coastele Dalmației, dela care duc singurul drum ușor de umblat înspre Cetinje, capitala Muntenegrului.

„Te-ai speriat?...“

Glasul ei — ca un strop de fluier ce picură, sara, pe câmp...

„Dorul tău m'a chemat. Și din ori ce depărtare ar veni chemarea, eu o aud. Și cât ai clipi, sosesc... Erai singur și trist. Aproape îndurerat. Te gândiși la mine. Gândul tău ajunsese până pe meleagurile mele cu flori galbene și mirositoare, roșii și îmbătătoare. A rătăcit câțeva vreme pe lângă mine, ca o undă de vânt... Atunci, înțelegând că m'ai chemat, am rupt floarea ce-o vezi și, purtată într'un cărucior de rouă tras de fluturi pe-o rază, am venit pân'aici.

— Dar cine ești, frumoasă arătare? — rostii fermecat.

— Prietine, eu nu sunt arătare. Sunt întruparea vie a dorului tău. Privește floarea aceasta cu petale răsfrânte și însângerate ca niște buze! Prietine, eu sunt Sărutarea“.

Ca un fum se ridică, împrăștiindu-se și dispărând în aer.

Nici nu-mi lămurisem bine ce se întâmplase, când auzii iarăș un fâlfâit deasupra capului. Un uriaș fluture nevăzut, cu aripi ca de catifea, se coborî, plutind, pe mine.

Nu-l vedeam, dar îl simțiam pe creștetul capului ca un rubin înflăcărat.

Sol misterios din nestrăbătuta împărăție a visului, când vei mai reveni oare, din zarea primăverii eterne, în singurătatea sufletului meu înghiețat și posomorât?...

II.

Priveam, ca totdeauna în zilele viscoloase de iarnă, pe fereastră.

Vârtejuri de petale, adunându-se și risipindu-se... stoluri de fluturi, grămădindu-se și împrăștiindu-se... suluri răsucite de colb schinteietor... roiri vertiginoase de stele albăstriei!.. Și, pe deasupra, tot cerul — ca o pânză sură bătută de vânt pe mare.

Peste toată această frământare, văzută prin sticla geamului, un gând senin, visător.

Nu știu ce vor fi simțind alții, dar eu, de câte ori privesc pe fereastră cum viscolește ziua, mă înșeninez. Poate și unde e atâta alb nesfârșit!

Noaptea, acelaș viscol ia proporții gigantice și misterioase. Lipsind jocul caerelor de zăpadă care să înveselească privirea, imaginația își zugrăvește ea singură, în deslănțuirea crivățului, decoruri de un tragic înfiorător, dă viață fantomelor infernale ce se năpustesc cu ochi de flacări și cu șuierături de șerpi, pe nemărginitul câmp de luptă al întunerecului. Dovadă — în treacăt fie zis — că însăși superbe tragedii înfăptuite de divinul regisor de sus apelează în mare parte și la imaginația, mai săracă sau mai bogată, a imensului public spectator de pe pământ.

Priviam, deci, cum viscolia. Și în sufletul meu, atâta pace, atât senin!

Ciudat!

O amăgire, o îngânare fermecătoare mă încercă dela o vreme.

Se făcea un cer limpede de dimineață. O rân-

dunică trecu, ca o dungă, în zbor. Pădurea apropiată se deșteptă. Și odată cu trezirea ei, aripi de paseri somnoroase se desfăceau în cuiburi. În note sonore se auziau picăturile de rouă scuturate de adieri, de pe crăci.

O cărare se desluși din ceața albăstrie a dimineții.

Și, oricum, eră frumos să vezi înaintând pe acea cărare doi înamorați, trup lângă trup, în aceeași armonioasă pornire!

Îi urmării de departe. Mai mult de pe svonul gureș și dulce al sărutărilor, de pe oftatul de vis al îmbrățișărilor.

S'au oprit lângă un pâlc de flori.

O rază de lumină în mijlocul liniștei.

Soarele se ridică arzător pe cer. Razele lui se jucau în părul ei, depuneau câte o sărutare de aur pe fiecare fir de păr.

Deodată, cum ea îl privia surizătoare, în umbra tremurătoare a unei ramuri, două aripi albastre se coborîră, din ceruri, pe umerii ei.

Și ca un fluture ce se lasă pe-o floare să-i soarbă parfumul, buzele ei se topiră într'un sărut fără ecou pe buzele lui.

Nenumărați îngeri, fâlfâind din aripi de azur și de purpură, coborîră asupra fericitului amant.

Și în clipa aceea, mă recunoscui ca într'o oglindă.

Înaintarăm, uniți într'o sărutare. Ne oprirăm lângă un trandafir palid, râurând de miros amețitor.

Ea privia floarea miraculoasă.

Eu mă uitam în depărtări.

Pe povârnișul dealurilor lumina soarelui așterneă spuma ei trandafirică, iar pe creste risipiă nestemate sclipitoare.

Un stol de fete, cu părul ca mătasa porumbului, răsări lângă noi, ca din pământ. Ca niște ramuri înflorite, întindeau brațele albe și svelte spre noi. În fiecare mână, câte un potir cu vin roșu. Dar mâinile lor se apropiară pe nesimțite, se îmbinară, dispărură, preschimbându-se în trup delicat de fecioară ce se plecă spre mine cu desmierdări...

Și recunoscui pe draga mea.

Pasămite, potirele cu vin roșu erau buzele ei de miere.

O sărutai îndelung.

O privii.

Pe gâtul mai alb ca puful de lebedă — vinele mai ușoare ca razele albăstriei ce tremură dimineața pe zăpada căzută peste noapte. Ca o pulbere de mărgean i se risipiă sângele tânăr sub pielea catifelată.

Albă, ușoară, aproape imaterială — ea deșteptă în mine un dor curățit de ori ce urmă pământescă. Niciodată nu am văzut sau visat o arătare mai uimitoare.

A stat o clipă așa, — nălucă din vis răsfrântă în oglindă de ape netulburate.

Dar, încet-încet, fui cuprins de o desnădejde delicioasă.

Într'adevăr, se petrecea o minune. Arătarea se imaterializă tot mai mult. Se destrămă, ca o fantomă

Regele Nichita și familia sa mergând să înalțe rugăciuni în biserică după ocuparea orașului Scutari, pe care Muntenegrenii au fost apoi nevoiți ca să-l cedeze din nou Albaniei.

în aer... până ce se topi și dispărî în cutele de lumină ale orbitorului său veștmânt de spumă!

...Când m'am trezit, viscolul încetase. Ningeă potolit și întinderile, până la marginea cerului, erau albe. Și până astăzi nu știu ce-a vrut să însemne aceea rară apariție fără gesturi și fără glas...

Cunosc un popă...

lui Șt. Romanescu

Cunosc un popă strașnic, măi,
Cu barba cât o roată;
El în avere-i cel dintâi
De-l știe-o lume toată.

Căci are popa case mari,
Prisacă și livadă.
Și acareturi de s'aduci
Chiar prinții să le vadă.

Dar nu de asta mă duc eu
La el — că are-avere,
Ci alt fior îmi dă cuvânt
Și dor de mângăere.

Căci n'ar fi mai nimic de-ar fi
Să aibă numai casă,
Dar vezi, că are popa, bre,
O fată — și-i frumoasă...

HRISANT DĂSCĂLESCU

Cântece.

I.

La ușa ta nefericito
Pe vremuri dornic am bătut,
La ușa ta nefericito
Plângând iubirea am cerșit-o,
Tu însă nu mai cunoscut.

La ușa ta ca altădată
Azi nu s'aud doiniri de loc,
La ușa ta ca altădată
Zadarnic mai aștepti să bată
Un sol al stânsului noroc...

II.

Doruri risipite,
Doruri spulberate
Voi ați stins făclia
Viselor curate.

Voi ați rupt șireagul
Zilelor de bine
Și m'ați dus de-acasă
Printre lumi streine...

Voi ați stins steluța
Viselor frumoase,
Doruri risipite,
Doruri păcătoase!

I. BURA

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

XXVIII.

— 19 —

Adio, Nabuzar!

Comandanții intrară cu toții în cortul lui Holofern, Vagao aduse cupele de aur.

Stăpânul oștirilor îl puse pe eroul lui Izrail lângă el, îi luă mâna, uitându-i-se în ochi.

— Rămâi oaspele meu până mâne sau până când vei vrea. Crede-mă, Salatiel, că te-am îndrăgit, și dacă sufletul tău e tot așa de escelent ca și trupul, vom fi prietini buni.

Salatiel răspunse:

— Puternice stăpâne, tu reversi asupra mea strălucire. Ar fi o mare glorie pentru mine să fiu prietinel tău, dar pe noi ne despărțesc contraste mult mai grave...

Holofern îl întrerupse:

— Pentru ce? Pe câmpul de luptă ne măcelărim, dar aici încetează dușmănia și ne petrecem prietinește...

Cupele se ciocniră, beau cu toții.

Salatiel zise:

Dșoara Jansen din Colmar, o tânără alsaciană, care prezintă un foarte curios caz științific. Cu toate că personal foarte sănătoasă, ea imprăstie în jurul ei bacilii tifoizi. De trei ani încoace a îmbolnăvit paisprezece persoane cari au trăit în contact cu dânsa. În prezent, tânăra fată e ajutoare de bibliotecară la institutul Pasteur din Paris, unde a luat-o savantul Metchnikoff, care a descoperit că intestinele ei conțin miriade de microbi, inofensivi pentru dânsa, dar primejdioși pentru a-
cei cari trăesc în vecinătatea ei.

— Nabuzar a fost un viteaz de seamă.

— A fost viteaz și tare ca o stâncă, dar tu l'ai prăbușit, — zise Holofern. — Ce luptă frumoasă a fost! O singură aruncătură...

Thartan observă:

— A fost o luptă grea, și oare ce s'ar fi întâmplat, nobile Salatiel, dacă lovitura cea dintâi nu ar fi fost a ta?

Salatiel ridică din umeri.

— Îmi pare rău de Nabuzar...

Rabsaris întrerupse:

— Dar totuș te bucuri că trăiești și ciocnești acum cu noi.

Salatiel zimbă.

— Fără îndoială, deși e un lucru foarte frumos să cazi în război.

Holofern zise:

— Nu-ți pară rău pentru Nabuzar, pierderea lui se resimte, dar mai sunt aici încă mulți viteji puternici, cu cari să te măsoari... Măne se va lupta cu tine Thartan, apoi Rabsaris, sau Sarezeu.

Thartan râse, întrebându-l pe Holofern:

— Ești așa de sigur, că Salatiel mă va repune și pe mine? Nu vă grăbiți cu jalea; se va vedea, cine va fi biruit...

— Unul din noi va fi biruit, — răspunse Salatiel cu o nuanță de batjocură. — Dacă voiu fi învingător eu, tu te-ai dus, iar dacă biruești tu, m'am prăpădit eu...

Holofern își goli cupa și îi zise lui Salatiel:

— Adevărat. Dar e sigur, că la urmă tot noi vom rămânea *deasupra*.

Și arătă în spre Betulia. Salatiel răspunse:

— Ascenziunea este foarte bine venită, pentru cei ce vor să-și deprindă musculatura picioarelor, dar nu e bine, să te urci prea sus. S'a întâmplat de multe ori, că cei ce vreau să urce un munte prea înalt, au lunecat și au căzut...

Fața lui Holofern se contractă.

— Calea e piezișă, — zise el privind spre Betulia, — dar totuș vom ajunge cumva și atunci apoi...

Tăcû, privind încrunțat.

— Stăpânitorule al lumii, nu vei ajunge acolo! E de prisos aici ori ce mijloc de asediu, sau mașini de luptă...

— O să vezi, Salatiel, că voiu ajunge. Samas, zeul Soarelui își va mai arăta fața de două ori și atunci voiu fi în Betulia, și nu va rămânea din ea nici piatră pe piatră... Dar acum să bem și să ne iubim ca prietinii!

Beură, ca prietinii.

Într'aceea trupul lui Nabuzar fu ridicat și dus în cort, unde îl înfășurară în giulgiuri.

Se auzia bocetul cântului mortuar. Îi săpară mormântul în cortul lui.

În fundul groapei puseră rogojini înmuiate în rășină și așezară pe mortul iubit, culcat în stânga cu genunchii puțin adunați ca și când ar fi durmit... Îi puseră la căpătâiu o cărămidă, de pernă, îi întinseră mâna

stângă, punându-i în ea un vas de aramă, apoi îi așezară mâna dreaptă deasupra vasului...

La încheietoarea mâinii îi atârnară un cilindru în formă de sigil din piatră de meteor, și un cilindru fără inscripție, dar încărcat cu desemne, îi puseră la picioare, iar la mijloc un cilindru mai mic...

Lângă vasul de aramă, puseră un băț de trestie.

La picioarele mortului rânduiră vase cu pește, pui și smochine, apoi un ulcior de lut și un păhar de beut, ca nobilul mort, să aibă merinde îndeajuns, până ce va percurge calea nesfârșit de lungă, ce desparte împărăția Vieții de aceea a Morții...

Când au terminat cu toate aceste, l'au anunțat pe Holofern, că Nabuzar e gata de drum.

Holofern veni cu comandantii; veni și Salatiel, să-i dea onorurile din urmă. O tânguire mare umplea valea Esdrelonului.

Salatiel zise:

— Nu-mi trebuie armura mortului...

Holofern dete ordinul:

— Puneți-o în groapă!

Armele fură așezate în sicriu, cântările mortuare se tânguiău întruna, în vreme ce mormântul fu acoperit.

Iar Holofern luă lancea cu vârful întraurit, atârând de ea inscripția:

„Aici se odihnește Nabuzar, comandantul babilonian. A fost viteaz, a ucis popoare întregi în luptă dreaptă. Zeule Nergal fii milostiv cu sufletul lui!...”

Zeule Nergal, nu-i tulbură sufletul! Și trupul lui încă să se odihnească în pace și trimite-i mângâiere și frumoasei femei asiriene și celor doi mici copilași, cari degeaba mai așteaptă reîntoarcerea domnului și părintelui lor în palatul lor de marmură din Babilon...

XXIX.

Rivalii.

Holofern se reîntoarse în cort, în tovărășia lui Salatiel, care nu-i putea refuză ospitalitatea.

Salatiel eră vesel că se reîntoarce, căci nu o văzuse pe Iudita. Doriă să o vadă cu ori ce preț, căci eră chinuit de durere, dorință și gelosie, din pricina ei.

Unde e? Ce face ea acum? Priviă corturile dar nu îndrăzneă să întrebe, care e cortul visteriei. Iudita, frumoasa lui mireasă nu eră nicăiri.

Nădăjduiă însă, că va vedea-o. S'o revadă numai pe-o clipă! îi va fi deajuns ca să știe totul.

Șezû lângă Holofern și beu cu comandantii, pentru odihna lui Nabuzar și pentru ca să-și liniștească focul din suflet. Eră atent la ori ce vorbă, cercând prilejul de a pomeni de Iudita, dar înzadar.

Cu toate acestea eră drăguț și vesel, ca un bun tovarăș de chef. Se împretiniră cu toții și beură, încât Vagao abia își putea îndeplini slujba de păharnic.

În aceeaș vreme, Holofern încă se gândiă, că Iudita a fost mireasa acestui om! Ar fi voit să întrebe ceva, dar așteptă, ca Salatiel să înceapă vorba...

Dar cum acesta nu scotea o vorbă despre frumoasa ovreică, izbi cupa cu putere și întrebă:

— Nobile Salatiel îți mai aduci aminte de Iudita?
Salatiel se cutremură, apoi răspunse stăpânindu-se:
— Cum să nu-mi aduc aminte? Ce s'a întâmplat cu ea?

— Nimic.

— E aici în tabără?

— E în cortul visteriei, la vreo zece-cincisprezece pași de aici.

El sărută fața lui Salatiel și se mânie când văzù că acesta nu se tulburase. Ar fi dorit să-i vadă și inima...

Holofern îl întrebă iarăș:

— Dorești să o vezi?

— Pentru ce nu, — zise el indiferent, deși ochii lui exprimau dorința de a o vedea.

— O chiem... dar nu e bine să o vezi...

— Pentru ce?

— Pentru că ți-ar cauza durere...

Ochii lui Salatiel scânteiază. El întrebă batjocoritor:

— Ție?

— Poate că și mie..., dar mai ales ție... Prezența ei te-ar face să suferi.

— Pentru ce?

— Doar ți-a fost mireasă...

Salatiel rămase uimit, abia putù să întrebe:

— De unde știi?

— Ea mi-a spus.

Acum înțelegea totul. O, Adonai! Iudita așadar a venit în tabăra babiloniană și pe urmă îi descoperi chiar lui Holofern, că a fost mireasa lui.

Într'o clipă îl fulgeră gândul, că Iudita a devenit amanta lui Holofern, căci dacă n'ar fi fost a lui, nu i-ar fi descoperit un lucru așa de intim, ce trebuia păzită în taină.

Sufletul lui eră biciuit de patimi, își stăpâni emoția și zise scurt:

— Văd, că vrei să mă jicnești, stăpânește-te, sunt oaspele tău...

— Iartă-mă... nici nu m'am gândit la așa ceva. Holofern știe cu ce datorește oaspelei, ales când e vorbă de nobilul Salatiel...

Întrebă apoi prietinește:

— Ea e rudă cu Abiezer, pe care l'au măcelărit?

— Stăpâne al oștirilor, să nu vorbim despre asta, căci mă doare...

Holofern îi făcù un gest lui Vagao și acesta eși din cort. Salatiel se ridică, să-și ia adio dela assirieni.

— Rămâi puțin Salatiel, Vagao a plecat să cheme pe Iudita.

Eroul șezù. Thartan îi prinse brațul.

— Nu te supără, că-ți pipăi brațul. Voiu să-ți cunosc musculatura, să știu cu cine am să mă lupt mâne.

— Poftim... — zise Salatiel indiferent.

— Vânjoase brațe! — murmură Thartan.

Vagao intră întovărășit de Bilbo.

— Ei — Vagao?

— Frumoasa doamnă vine îndată.

— Să trăești, Salatiel! Să trăiți și voi!
Holofern ridică cupa de aur greu și o goli.

XXX.

Cine a suferit mai mult?

Iudita își îmbracă haina cea mai frumoasă și se privi în reflexul unei table de metal, încadrată în argint. Rămase și ea surprinsă de frumuseța ei.

Își duse mâna la inimă, ce-i svâcneă, ca o pasere în colivie.

Îngenunchie și începù să se roage:

„În Tine mă încred Doamne, să nu mă rușinezi niciodată.

Scapă-mă, după dreptatea Ta; pleacă-ți urechea la mine și mântuește-mă.

Fii mie puternica stâncă, la care să recurg necontentit; poruncit-ai mântuirea mea, că Tu ești stâncă și întărirea mea.

Scapă-mă Dumnezeule, din mâna ticăloșilor; din mâna vicleanului și a celui fără milă.

Căci Tu ești așteptarea mea, Doamne Dumnezeule, încrederea mea din pruncie!

Tu m'ai hrănit dela sinul mamei, Tu m'ai luat dela sinul mamei; lauda mea spre Tine se reîntoarce întotdeauna.

În ochii multora am fost minunată; dar Tu ești încrederea mea cea tare.

O, Dumnezeule, nu te depărtă de mine! Dumnezeule, grăbește spre ajutorul meu...”

Îi trecù frica. Ochii îi străluciau, se ridică și plecă la stăpânul oștirilor cu pași siguri.

Dar nu merge la stăpânul oștirilor, ci ca să-și revadă logodnicul...

Servitorii deteră la o parte perdeaua și ea intră.

Îl zări pe Salatiel și rămase țintuită locului. Privirea i se întunecă, dar se stăpâni și se apropie de Holofern.

Salatiel se întunecă, sări ca mușcat și strigă:

— Iudito!

Ea își întoarse capul și îl privi rece ca pe un străin. Apoi își întoarse ochii spre Holofern, și în vreme ce Salatiel se așeză mut în scaun, întrebă cu glas dulce:

— M'ai chemat stăpâne?

Holofern îi zimbì:

— Te-am chemat Iudito. Salatiel a voit să te vadă și mărturisesc, că și eu te doria.

Îi luă mâna și o puse lângă el în scaunul întraurit.

— Ori dacă vrei, poți ședeà lângă Salatiel.

Iudita rămase lângă el. Salatiel o privi înmărmurit, apoi răsè inciudat:

— Nu! Să rămână lângă tine Holofern, căci numai omul fără minte poate să iubească o femeie, care își schimbă inima, după cum își schimbă cărăbușul culoarea aripilor.

Holofern făcù semn să se umple cupele.

— Așadară eu sunt nebun?

— N'am zis.

— Ai spus, că femeea aceasta își schimbă inima, cum își schimbă cărăbușul culoarea aripilor. Tu știi de bună seamă că mi-e dragă și vorba ta nu s'a putut referi decât la mine...

— Eu am înțeles așa: e nebun cine aleargă după o femeie, despre a cărei necredință s'a convins.

— N'am dorit să te văd! — zise Iudita, ca să pună capăt discuției.

Salatiel rămase cu ochii cășcați, fără să-i poată răspunde. Iudita se alipì de Holofern:

— Cuvântul tău e cea mai sfântă poruncă pentru mine, dar totuș aș fi rămas mai bucuros în cortul meu, căci mi-e milă de acest om, căruia eu i-am fost...

— ...fericirea... — întrerupse Salatiel râzând. — Hahaha... mă compătimizește! Decât că Salatiel nu are lipsă de compătımirea nimănui, cu atât mai puțin de a ta, frumoasa mea mireasă... află...

Femeea cea frumoasă răsese și ochii ei albi străluciau, ca aceia ai tigrului:

— Mireasa mea? Hahaha... ești în rătăcire.

Salatiel își plecă capul și zise:

— Ai dreptate... căci Salatiel nu poate avea de mireasă ori ce femeie...

Iudita sări ca mușcată îngălbînind:

— Vai!

Vorba cea aspră lovise, regretând din adâncul sufletului durerea ce o cauzase nobilului Salatiel.

Acesta continuă liniștit:

— Și mai ales tu nu poți să-mi fi mireasă, căci ai fugit din Betulia, sub un pretext bine calculat, părăsind totul ce e sfânt și glorios, poporul și patria ta, numai ca să poți fi a aceluia, care vrea să sugrume poporul lui Izrail.

Holofern își ridică fruntea:

— Iubitul meu oaspe, nu ofenză pe această femeie, căci e a mea...

— Știu, — răspunse el liniștit. — Tu o iubești și o lauzi. Eu nu, dar mă laud pe mine, că nu mai mă doare nimic...

— Nu vorbi în batjocură! — zise Holofern și fruntea lui se întunecă.

Iudita se ridică întrebând, cu demnitatea unei regine:

— Tu crezi, că...

Se opri, dar Salatiel înțelese și îi răspunse clătînind din cap:

— Da, cred...

— Îți jur că nu-i adevărat, și chiar de ar fi, nu-ți sunt datoare cu nici o răspundere.

Bilbo îi privi pe amândoi și înțelese, că Salatiel avea dreptate...

— Nu-ți dau voie să o batjocorești!

Salatiel zimbi silit:

— Puternice stăpâne, nu-mi trece nici prin gând așa ceva. Iată mă și duc să nu vă mai conturb.

Apoi adause cu amărăciune:

— Să nu mai văd infamia ce mi-a adus-o această femeie... La revedere, bunii mei prietini!

Holofern voi să răspundă, dar Salatiel porni spre ușă.

Se mai întoarse odată spunând cu glas tremurător de mânie și ură:

— Ia seamă Holofern! Păzește-te! O să mă răzbun.

Holofern sări și își duse mâna la sabie. Iudita țipă și îi prinse mâna. Săriră și comandantii și îl încunjurară pe Holofern, rugându-l să se liniștească. Thartan se duse la Salatiel a cărui ochi scânteiau și pieptul îi horcăia de mânie, și îmbrățișându-l, îl scoase din cort.

Și Salatiel încălecă pe roibul lui alb...

— urmează —

CUGETĂRI POSTUME

Vanitatea este un călător întârziat ce bate la poarta sufletului omenesc. Cei slabi, dornicii de glorie, în fine indivizii cari speră să se ridice în societate fără de muncă, vor primi cu multă dragoste și alai pe acest strălucit oaspe.

Însă oamenii de știință, filozofii și visătorii timpului, cari urmăresc un ideal în viață, nu se vor osteni să deschidă măcar o poartă acestui drumet, temându-se să nu li se tulbure liniștea lor sufletească.

*

Mediocritățile sunt întocmai ca tăciunii cari scot fum mult, fără să încălzească și fără să lumineze.

*

În cartea vieții unui om comun, paginiile cele mai număroase adese ori sunt scrise de dânsul, altele de amici, cele mai puține de peana Timpului. În cartea vieții unui cugetător, acele pagini sunt opera Timpului, căci dânsul scriind pentru omenire, uită să-și treacă numele său.

*

Ideile mari pornesc totdeauna din suflete mari.

Cei mici se mulțumesc să stee închiși în egoismul lor ca într'o cetate, unde nu poate pătrunde lumina strălucitoare a altruizmului.

Neavând nici un ideal, trăiesc fără a cunoaște suprema fericire a vieții, puterea și dorința de a lupta pentru triumful aproapelui.

Vasile Conta.

Abonații noștri restanțieri sunt rugați ca să reînnoiască abonamentul fără amânare.

FLORI DE-O ZI

Zaharie Bârsan

vine din nou și aduce cu sine iarăși bogăția aceea imenză a sufletului său de artist, care și-a făcut din chemare un apostolat. Mi-ar plăcea să vorbesc frumos și ademenitor despre Zaharie Bârsan și despre arta sa, dar mâna nervoasă nu poate fixa tot sbuciumul sufletului. Și sufletul meu, cum citesc o scrisoare alui Zaharie Bârsan, e sbuciumat și vesel totodată. Artistul acesta al nostru vine iarăși, vine pentru a 9-a oară, ca să alerge din Brașov până la Oravița, pe căldura aceasta obositoare și leneșă, vine, ca pentru a 9-a oară să închege pentru câteva ceasuri laolaltă societatea românească certată aproape prin toate orașele noastre și ca pentru a 9-a oară să ne amintească, că avem și noi o unitate culturală, o unitate de gândire și mai presus de toate un ideal, o țintă, un scop bine determinat și frumos. Sunt curios ce sentimente se trezesc în sufletul lui Zaharie Bârsan în zilele acelea, când trece pentru a 9-a oară printre cunoscuții și prietini săi răslețiți și când pentru a 9-a oară apare pe bină, ca aceluiaș public să-i facă artă.

Importanța turneului său numai dânsul ar putea-o descrie, care a format cel dintâiu în Ardeal un public pentru teatru și care a văzut an de an cum prietini săi încep să înțeleagă, încep să priceapă, că teatrul acesta nu e așa un prilej de distracție numai, ci e ceva mai mult, e o manifestație de cea mai înaltă cultură la fiecare neam. Eu l-am auzit pe Zah. Bârsan în Carmen Saeculare, simbolizând în mod fascinant Dunărea bătrână, care a văzut gloria neamului românesc dela plămădirea lui; văzutu-l-am apoi în „Jertfa“, sădind în sufletul fiecărui ascultător grămezi de fiori și l-am auzit în comedii și declamații și mi-a apărut veșnic acelaș: un artist, care înalță, însuflețește, cultivă. Poate tocmai pentru că mi s'a dat prilej s'aud pe Bârsan de-atâtea ori, doresc atât de mult, ca să vie iarăși, ca să vie din nou și să-mi sădească în inimă ace-

iași dulci fiori, pe cari mi i-o sădit de-atâtea ori până acum.

Aștept pe Zaharie Bârsan și cred, că-l așteaptă fiecare suflet, care l-a auzit vreodată rostind o vorbă numai, pe scenă. Îl așteptăm cu toții, cum aștepți un suflet iubit și cuvine-se ca să-l așteptăm, căci vrednic este.

* * *

Riportajul în gazetele noastre.

Martți, mercuri și joi în săptămâna aceasta s-a ținut în Pitești un congres al gazetarilor corespondenți și din prilejul acesta vrând nevrând ne oprim și noi un moment asupra riportajului la gazetele noastre. Fiecare cetitor regulat de gazete românești și streine a observat poate enorma deosebire de redactare între gazetele noastre și cele streine, în privința aceasta. La noi riportajul e foarte puțin cultivat și cele mai multe foi ale noastre ocolesc parcă dinadins, ca să dea cetitorilor din rubrica aceasta atât de însemnată. Foile noastre sunt adese ori supraîncărcate cu articole serioase mult puțin bine scrise, dar le lipsește aproape totdeauna riportajul propriu foilor din străinătate, care leagă așa de mult sufletul cetitorilor și-l recrează. Caracterul acest informativ, fără altă pretenție decât acela, de a fixa într'o formă caprițioasă și totdeauna plină de căldură, un eveniment de caracter mult puțin neobiceiuit, îl folosesc ziarele streine ca cel mai ademenitor mijloc de succes. O știre senzațională, un eveniment povestit cu detaluri escitante formează într'o gazetă streină azi un punct de mai mare importanță, decât multe alte articole, cu subiect din viața politică atât de plictisitoare de cele mai multe ori. La streini riportajul consumă la ziare sume enorme și ca să aducem un exemplu, amintesc numai faptul, că deunăzi un ziar informativ unguresc a plătit pentru o singură telegramă, ce i-a trimis-o riporterul său din Scutari, *cinci mii* de coroane.

Vestitul ziar american *Newyork Herald*, care apare la aceeaș oră cu acelaș material în Newyork și în Paris, având instalație telegrafică proprie între redacțiile din cele două orașe de pe două continente deosebite, cu ocazia unui mare eveniment într'un oraș american, ca să poată aduce singură știrea mai înainte, ca toate celelalte gazete, a închiriat toată instalația telefonică, ca nici un alt ziar să nu mai poată

câștigă informații telefonice dela trimișii săi în timpul acesta. Scopul a fost ajuns și „Newyork Herald“ a adus știrea mai înainte cu două ore, ca toate celelalte gazete și asta i-a câștigat un număr considerabil de abonamente noi.

Firește noi nu putem pretinde foilor noastre astfel de jertfe enorme pe lângă cei 5000 de abonați, și aceștia restanțieri în mare parte, putem însă pretinde ca să ne dea mai multe informații și mai puține păreri individuale asupra unor chestii de puțin interes obșteșc. Variația atât de necesară sufletului nervos al omului modern, e neapărată nevoie, ca să ia și în gazetăria noastră proporții mai mari, cu risicul de-a reformă chiar redactarea obicinuită de până acum. Literatura frumoasă, care de multe ori ocupă pagini întregi, nu are ce căută în măsură așa mare în ziare de zi și de altfel de un conținut mic, și ar fi bine să se reducă la un foileton, întrucât se poate de actualitate, ori la o schiță scurtă și interesantă.

În străinătate s'a eliminat din ziarele mari și poezia; aceasta precum și literatura frumoasă artistică e lăsată în sarcina revistelor. În felul acesta s'a dat avânt revistelor săptămânale în așa măsură, că numărul abonaților acelor adese ori nu e cu nimic mai redus, ca cel al gazetelor. Ce avânt n'ar putea lua și la noi revistele, dacă ar avea cel puțin 5 mii de abonați, cât are un ziar la noi? În schimb acestea libere de-o sarcină, și-ar putea vedea mai bine de alte ramuri neglijate până acum, ca: mișcarea economică, viața socială din diferite orașe românești și mai ales de riportaj, pe care l'ar putea aeuce în măsură mai bogată, căutându-și oameni pricepuți și cu chemare prin toate orașele românești.

Gândurile aceste îmi vin în minte acum, când corespondenții ziarelor din România țin congresul în Pitești ca să se organizeze și când și cel dintâi ziar al nostru din Ardeal a început săs e ocupe și el cu gândul acesta. Că va izbuti, ori nu, asta nu se poate proroci. Atâta însă remarcăm, că de când a adus hotărârea aceasta, — nu s'a văzut încă nici o schimbare în felul lui de redactare.

* * *

Congresul editorilor

în âstan s'a ținut în Budapesta și din prilejul acesta capitala Ungariei a fost cercetată de vreo 300 de editori veniți de prin țările streine. Momentul de remarcat în acest congres e acela, că s'a dat cu această ocazie

espresie de revoltă față de literatura pornografică, care a început o muncă de distrugere împotriva adevăratei literaturi pe toată linia. Ravajile cele mai cumplite le face în suflete tinerilor, cari cetesc cu duimul o astfel de carte, producând în sufletul lor sentimente bolnave și trezindu-le prea de timpuriu instinctele animalice. Literatura aceasta e otrăvitoare și celui care se obicinuește cu ea, i se face o patimă, întocmai ca beutorului rachia ori cartoforlior jocul de cărți. Împotriva acestei primejdii se poate ajuta numai prigonind o astfel de literatură pe toată linia și editând pentru tineri cărți serioase în spirit moral și educativ.

Din toate țările aproape au luat parte la acest congres editori și fiecare a căutat să-și ia informații, căutând ce cărți ar putea importa în țara aceasta. Din întâmplare cum am trecut în zilele acelea prin Budapesta, m-am interesat dacă editorii români au luat parte la congresul acesta. Mi s'a răspuns, că nu, și m-am gândit atunci, că ce înapoiati suntem noi în privința editurii încă. La noi literatura și pentru asta nu poate lua avântul din alte țări, că nu avem un institut de editură, care să înțeleagă, că terenul acesta al comerțului cu cărți, al librăriei, e unul dintre cei mai importanți factori ai promovării culturale la un neam. Cartea românească e încă scumpă și din pricina aceasta literatura noastră până atunci nu poate lua avânt, până când nu se va da publicului românesc posibilitatea să cetească efin. Înțeleg sub efinătate mijlocul de-a-și procura pe lângă mici sarcini lunare întreagă literatura românească.

Pentru aceasta însă va fi nevoie, ca să se aducă nițică jertfă și din partea celor, cari se cheamă fruntași ai neamului.

* * *

Hașișul.

În timpul din urmă cetim adeseori despre un fel de otrăvă amețitoare, care luată în cantități mici agită întreg sistemul nervos și suscită într'un grad așa de mare fantazia, că omul cade într'o toropeală, uitându-și ființa proprie și căzând pradă unor viziuni foarte ciudate. Otrava aceasta, pe care medicii o folosesc în anumite cazuri, e hașișul, pe care lumea o imoartă prin contrabandă din India unde se pregătește din sămânța unei cânepi care pe la noi nu se produce. Luată în

cantitate foarte mică ea agită mistuirea, dar în cantități mai mari, produce în fantazia omului niște jocuri ciudate și foarte interesante. Un călător indian — Harrison, după ce a luat o doză de hașiș a avut impresia că s'a transformat într'un locomotiv și a început să umble două ore de-a rândul în sus și 'n jos prin odaie având impresia, că e locomotiv și dând cu mâinile în sus și 'n jos, în dreapta și în stânga, ca și când acestea ar fi roți.

Taylor, un alt călător, folosindu-se de hașiș a avut niște senzații și mai ciudate. Avea impresia, că voiește să urce o piramidă înaltă, ce stă înaintea lui. Îndată ce i se născu dorința aceasta se și pomeni în vârful ei, dar ajuns odată acolo cum privi în jos, i se părea, că întreagă piramida e de tutun. După asta i se părea că în mijlocul unui deșert călătorește în o barcă de diamante, împodobită cu mărgene scumpe. Încurând i se părù apoi, că a ajuns într'o țară, în care apa erà necunoscută, dar în care cu toate acestea erà totul verde și o vegetație din cele mai bogate.

Impresiile în veniau, apoi, din ce în ce mai bizare. I se părea că însuș trupul lui trece prin o mulțime de metamorfoze, gâtul i se părea uscat, ca și când ar fi din bronz, iar limba-i părea o bucată de fer ruginit. Sângele i se îngămădise în ochi și în urechi, că nici nu mai auzi și nici nu mai vedeà nimic. Inima părea că-i plesnește, dar rupându-și jiletca, îi părù deodată că are două inimi și una-i bătea de-o mie de ori pe minută, iar cealaltă abia se mișcă. Obosit a căzut pe podele și a dormit apoi treizeci de ore neîntrerupt.

Vedenii cu totul de alt soi au avut călătorul Gantier, căruia după consumarea unei cantități de hașiș, i se părea, că aleargă pe dinaintea lui capre, cocostârci, zine, vampiri și încă un cârd întreg de ființe ciudate. Vedeà coarne, care se sfârșiau în ramuri bogate, brațe omenști cu degete de gâscă, ființe ale căror picioare se încolăceau în jurul scaunului, iar ochii li eșiau la un metru din orbite. În urmă i se părea că el însuș e un papagal și a început să

scoată sunete bizare. Deodată a început apoi să desemneze toate figurile acestea pe hârtie și când s'a trezit din starea aceasta sufletească ciudată a găsit scris sub un desemn următoarele cuvinte: „Animalul viitorului“. Desemnul acesta reprezintă un locomotiv viu cu gât de lebedă, cu două picioare uriașe de bibol, din roți și din sticlă, provăzute cu aripi.

Și încă o mulțime de astfel de scene aflăm în însemnările călătorilor europeni cari cutreerând prin India au consumat din curiozitate o cantitate oarecare de hașiș. Mulți dintre europeni se dedeau cu hașișul așa de mult, încât îi cad robi cu desăvârșire. Aceștia apoi sunt vecinic amețiți, sistemul nervos li se zdruncină repede și în câțiva ani se prăpădesc apoi, după ce mai înainte își perd cu desăvârșire capacitatea de muncă și se prostesc.

Tocmai fiindcă hașișul are un efect atât de zdrobitor asupra sistemului nervos, în statele din Europa consumarea lui e interzisă sub pedeapsă grea. În orașe mari cu toate pedepsele însă el totuș pătrunde și nu arare cetim că poliția a descoperit ba ici, ba colea localuri în cari s'a consumat în taină hașiș, și opiu.

CUPRINSUL:

- Horia Petra-Petrescu*: Panait Cerna, disertație.
Nichifor Crainic: Madrigal, poezie.
† Elena Dinulescu: La gară..., poez.
Oreste: Fantezii de iarnă, schiță.
H. Dăscălescu: Cunosc un popă..., poezie.
I. Bura: Cântece, poezie.
Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.
Vasile Conta: Cugetări postume.

FLORI DE-O ZI:

Zaharie Bârsan.

Riportajul în gazetele noastre.

Congresul editorilor.

Hașișul.

ILUSTRAȚII

„Librăria Națională” S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

Dragoslav: Volintirii, nuvele, cor. 1:80
Fogazzaro: Misterul Poetului,
roman ” 1:80
Culina: Carte de bucate ” 3—
Catina: Proba cuceririi Si-
listrei ” 2—
Dr. Grünfeld: Viața sexuală ” 1—
Dr. Sterian: Cum putem mări
cantitatea de viață ” 1:50
Achimescu: Nuvele alese ” 1—
Demetriad: Visul lui Ali ” 2—
E. Farago: Copiilor ” 1:25
Demetrescu: Începuturile ome-
nirii ” 0:50

A. Cazaban: Între femeie și
pisică, nuvele ” 1:50
E. Lovinescu: Aripa morții,
roman ” 1:80
N. Beldiceanu: Chilia dra-
gosfei, nuvele ” 1:50
V. Eftimiu: Cocoșul negru ” 2:50
Wells: Primii oameni în lună ” 0:80
Locusteanu: Cincizeci figuri
contemporane ” 2:50
Apostolescu: Istoria literaturii
moderne ” 0:20
Ion Agârbicean: Schițe și po-
vestiri ” 2—

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. Bornemisa, a edat un
splendid tablou național, tipă-
rit în colorii, în mărime 47/59
cmetri, reprezentând marea
clipă istorică:

**Intrarea
lui Mihai Viteazu
în Alba-Iulia, la 1599.**

E o foarte frumoasă po-
doabă pentru oricare casă ro-
mânească și e cel mai bun
cadou, ce se poate face la ori-
ce prilejuri. Prețul unui esem-
plar e cor. 2:50, franco. La o
comandă de 10 exemplare, se
trimit franco, pentru numai
21 coroane. — Cereți-l dela

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se
pot comandă dela admi-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 15— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela în-
ceput, le capătă amândouă colec-
țiile pentru suma de 13 coroane.

Horea, Cloșca, Crișan,

cei trei capi ai revoluției țărănești
din 1784, i-a tipărit într'un splen-
did tablou colorat, după portre-
tele originale dintr'un muzeu, „Li-
brăria Națională” S. Bornemisa,
și i-a pus în vânzare pentru suma
de cor. 2:50 franco; și cor. 2:75
franco recomandat.

Cei ce doresc să aibă o
icoană națională

în casă, care să le vorbească de
una dintre cele mai dureroase pa-
gini ale neamului nostru, să co-
mande acest tablou, care e unic în
felul lui și e vrednic să stea pe
păretele oricărei case românești.

La o comandă de 10 esem-
plare se trimit franco recomandat
pentru numai 21 coroane, în loc
de cor. 27:50. A se comandă la

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
în ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

Bornemisa